

TeVocht Wandelroute 020: Landgoederen in het Gooi (NH)

Route gemaakt en voorzien van achtergrondinformatie door Jeroen Jacobse 11/12/2020, aangepast 24-2-2023

Illusielandschap zo werden in een ruimtelijke nota betreffende Metropoolregio Amsterdam stukken van het Gooi bestempeld. Een wandeling door het gebied tussen Naarden, Bussum en Huizen gunt je met de nodige fantasie inderdaad meerdere illusies. Gevarieerd landschap met begraasde drierstlanden, heidevelden, vliegdennen, hakhout en zandverstuivingen en aan de randen van de dorpen door erfgooiers (rechthebbenden op de gemene gronden) bebouwde enen, vanaf de kliffen zicht op de Zuiderzee. Mogelijk met uitzondering van kloostergronden moet zo het hele gebied er uit hebben gezien, totdat in de 17e en 18e eeuw rijke Amsterdammers het land onder handen namen. Eerst kwamen ze voor de jacht, kochten of bouwden een hofstede, waarvan ze in de zomer de herenkamer bewoonden. Later werden de de koloniale winsten geïnvesteerd in luxe paleisjes en werd natuur getemd in parken. Veel drierst en bouwland werd bebost. Zandafravingen hadden in eerste instantie plaats om de vesting Naarden een vrij schootsveld te geven, naderhand vooral ook om grond in Amsterdam bouwrijp te maken. Slingerende zanderijvaarten lopen het gebied in. Tot in de jaren '70 van de vorige eeuw was zandwinning een manier om de landgoederen te bekostigen. Flinken delen landgoed zijn in zanderijen verdwenen en in de 20 eeuw worden stukken grond verkocht en verrijzen villawijken. Vakantieoord worden geschapen voor Amsterdamse kinderen. Even dreigt Amsterdams wethouder Wibaut een hele satellietstad te willen bouwen in het Gooi. Maar gelukkig voor onze illusie, Stichting Goois Natuurreservaat (GNR - samenwerkingsverband van gemeenten, inclusief Amsterdam) wordt opgericht, koopt de erfgooiers uit en krijgt daarnaast het beheer over door het Rijk en gemeenten opgekochte gronden. Dankzij GNR en particuliere landgoedeigenaren kun je nog lopen in de voetsporen van Rembrandt, Huygens en Potgieter, die hier hun kennissen bezochten.

Wandeling landgoederen tussen Bussum, Huizen en Naarden

Uitsnede kaart uit 1840

Veel lezenswaardigs over dit gebied in drie artikelen in

Tussen Vecht en Eem van 2 mei 1989

(<https://www.tussenvechteneem.nl/wp-content/uploads/2015/09/TVE1989-02.pdf>)

en in De Ratel van december 2009 van Hist. Kring Huizen,

<https://www.historischekringhuizen.nl/Ratellinkpagina/2009%20nr%204%20dzb.pdf>

De hier beschreven wandeling over 7 landgoederen is ongeveer 16 km lang en kan eenvoudig in 2 aparte wandellussen van ongeveer 8 km worden opgedeeld. 90% van de route loopt over onverhard of halfverhard terrein.

Legenda bij de kaartjes:

rood gestippeld: de route

paarse streepjes: de aanhaakroutes naar respectievelijk bushalte Langerhuizenweg en parkeerterrein Langerhuizenweg voor het geval je de route wilt inkorten.

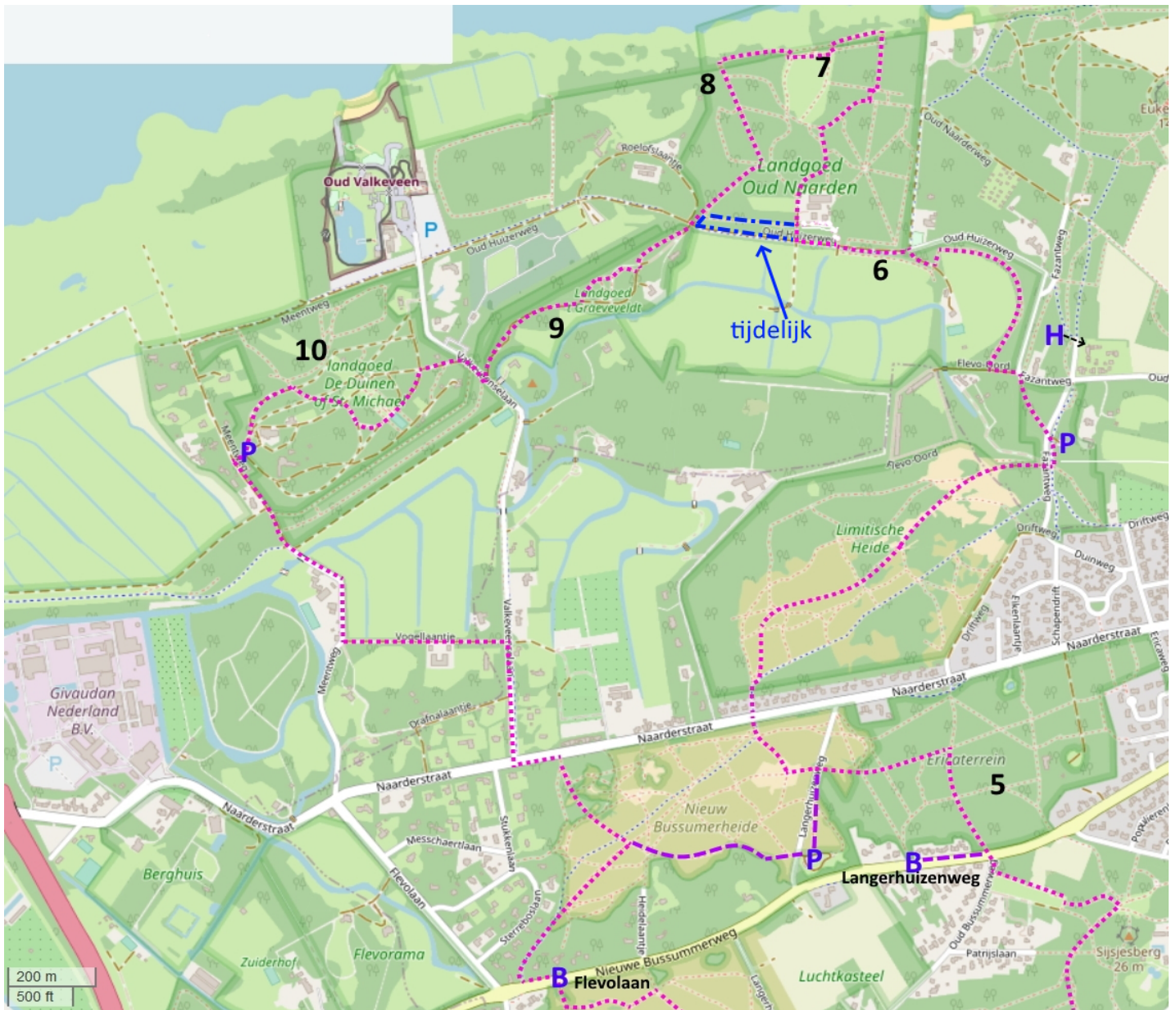
blauwe stippel-streep-stippel : tijdelijke aanpassing

P: parkeerterrein

B: bushalte

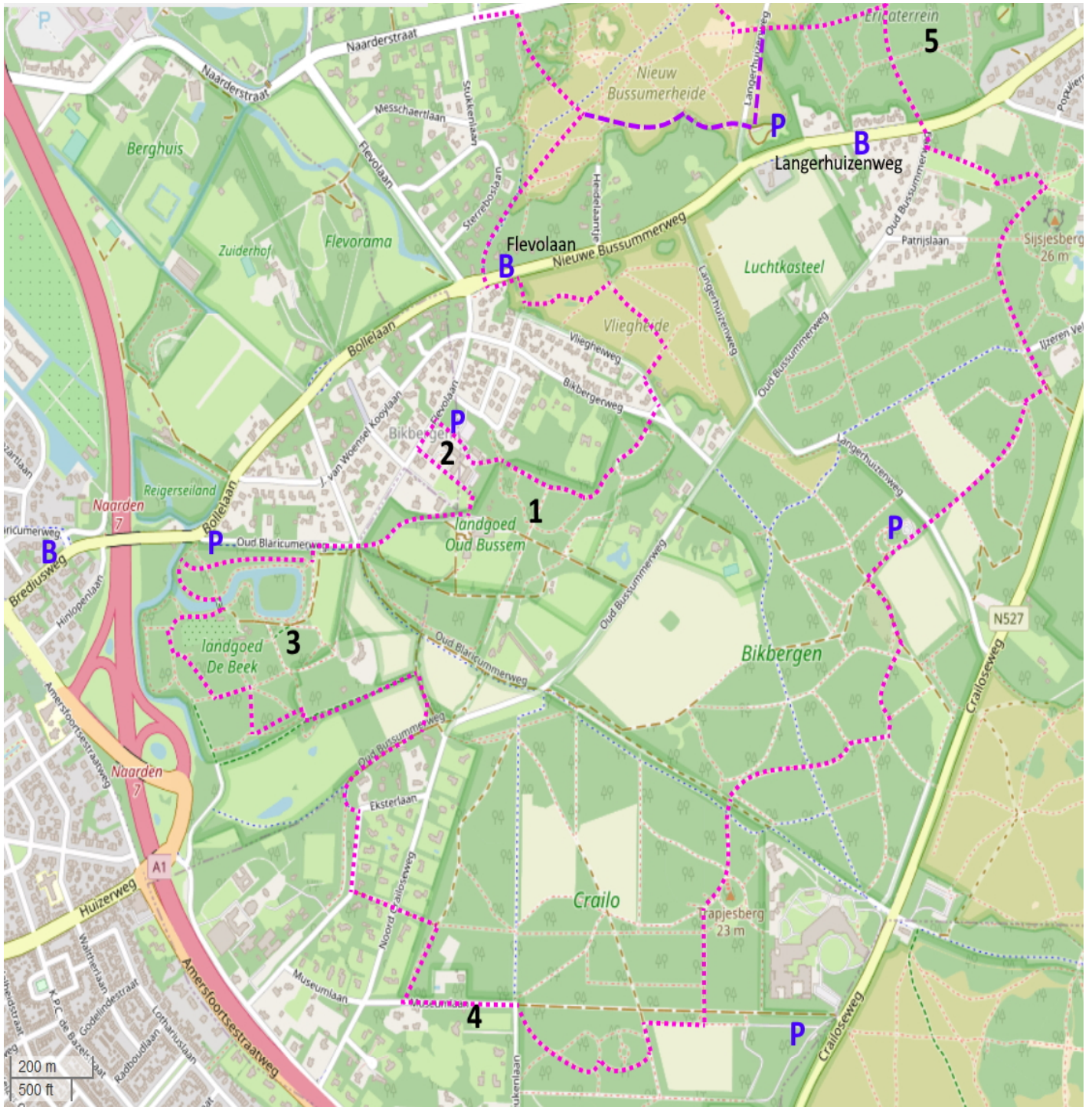
H: horeca

nummers verwijzen naar nummers in de tekst

kaartje noordelijke helft van de route

Wandeling landgoederen tussen Bussum, Huizen en Naarden

kaartje zuidelijke helft van de route

Wandeling landgoederen tussen Bussum, Huizen en Naarden

Routebeschrijving

Start van de beschrijving is vanaf bushalte 'Flevolaan' (Buslijn 100 Bussum station-Huizen) aan de zuidkant van de *Nieuwe Bussummerweg*, linksom tegen de klok in. Wil je de route opdelen in 2 lussen en ben je met het ov? Dit is eenvoudig in combinatie met de een dikke kilometer oostelijker langs de *Nieuwe Bussummerweg* gelegen bushalte 'Langerhuizenweg' (200 m van waar de route de weg oversteekt). Ben je met de auto, tussen deze bushaltes ligt bij de *Langerhuizenweg* een parkeerterrein (P op kaart) vanwaar je ook makkelijk kunt aanhaken op de beschreven route.

Er zijn meer parkeerlocaties aan of vlak bij de route. Zie daarvoor de kaartjes (P).

Er is één horecagelegenheid nabij de route, de uitspanning *Bos en Hei* (H op kaart).

RA=rechtsaf, LA=linksaf, RD=rechtdoor, AHE=aan het eind

Routebeschrijving

Vanaf bushalte 'Flevolaan' in zuidelijke richting door klaphek, *Vliegheide Goois Natuurreservaat*

60 m, driesprong LA

250 m, kruising RA

200 m, kruising van paden RA

60 m, asfaltweg (*Vliegheiweg*) LA asfaltweg

70 m, voor driehoekig plantsoen met schommel RA

20 m, RD paadje bos in. *GNR Oud Bussum*.

Negeer paden van links en rechts, bij Y-splitsing RA, bij bank RD.

- [1] *Aan de rododendrons en slingerende paden kun je zien dat we door oude tuinen lopen, de tuinen van landgoed Oud-Bussem. Dit landgoed is deels in eigendom van het Rijk en in beheer bij GNR. Van dit oudste landgoed in de streek gaat de geschiedenis terug tot in 1569, toen de baljuw van Naarden hier een boerderij kocht. In de 17e en 18e eeuw is de naam Hinloopen er aan verbonden, een bekend Amsterdams koopmansgeslacht. Eind 18e eeuw is het in handen van J.L. van Nimwegen, VOC-onderkoopman en oud-resident van Palembang. In de 19e eeuw breidde A. Bredius, directeur van de kruidfabriek in Naarden, het uit tot 300 ha. Een groot deel is onderhand weer afgestoten en deels bebouwd met villawijken voor de net iets minder rijken. Verderop komen we langs het landhuis. Dat is van 1930.*

500 m, driesprong RA door doorgang in afrastering, (bord *Opengesteld particulier terrein Hofstede Oud Bussem*)

Meteen na doorgang LA

Je loopt op de Hofstede Oud Bussum af. Loop hier rechtsom omheen. (**NB Parkeergelegenheid**)

- [2] *Interessant gebouw. Begin vorige eeuw gebouwd als hygiënische modelmelkveehouderij (koeienstallen dus), met ondergrondse mestafvoertunnels (niet meer zichtbaar). De rouwe (!) melk werd gedistribueerd tot in Rotterdam aan toe.*

Rechtsom (tegen de klok in) om de hofstede lopend kom je op de *Flevolaan*. Hier LA

70 m, LA, nog een inrit van de hofstede.

150 m, AHE wandelpad (klaphek). (bord *Opengesteld particulier terrein landgoed Oud Bussem*).

50 m, AHE voor landhuis Oud Bussem RA, geasfalteerde oprit.

300 m, 6-sprong RD, fietspad (Oud Blaricummerweg)

Wandeling landgoederen tussen Bussum, Huizen en Naarden

100 m, LA (wit klaphek), (bord GNR landgoed De Beek).

[3] *Landgoed De Beek behoorde tot Oud-Bussem, is nu eigendom van het Rijk en in beheer bij GNR. Het is in de eerste helft van de 19e eeuw aangelegd in Engelse landschapsstijl. De oudste bomen zijn hier dus zo 'n 200 jaar oud. In het hart ligt een kleine 19e eeuwse zanderij, nu boomkwekerij.*

30 m, RA.

320 m, AHE bij water LA

150 m, brug RA brug over en RA

90 m, driesprong LA

80 m (passeer bank) LA

140 m, AHE LA

90 m, 5-sprong RA

90 m, AHE (bij vijver) LA

130 m, (passeer bank) AHE voor hekwerk RA en 10 m verder meteen LA

Rechts beneden een zanderij, nu weiland. Deze zanderij is van na WOII.

280 m, AHE RA halfverharde weg

70 m, (bij bank) schuin RA

50 m, schuin RA halfverharde weg, (links 2 jonge Mammoetbomen in de hoeken van een tuin)

220 m, LA halfverhard fietspad

80 m, AHE RA asfaltweg (Oud Bussummerweg)

160 m, in knik van de weg LA, klinkersstraatje tussen heggen

100 m, asfaltweg oversteken en RD (GNR Crailo)

100 m, kruising van paden RA

170 m, AHE LA asfaltweg (Museumlaan)

[4] *Ongeveer hier stond ooit het oude landhuis Crailo. De laan betreft de zichtlijn vanaf dat huis en dankt zijn naam aan het museum dat een van de eigenaren er op na hield. Rechts op nr. 3 het tuinmanshuis van het landgoed en op nr. 1 het huidige landhuis Oud Crailo, gebouwd eind 19e eeuw. De tuin hiervan beslaat nog 1 ha. Crailo, werd gesticht in 1628 door K. van Rensselaer, bewindhebber van de WIC, en bleef twee eeuwen in de familie. Het omvatte zo 'n 100 ha. In 1939 is een deel van Crailo gekocht door GNR. Van Rensselaer had in Nieuw Amsterdam (New York) nog een vele malen groter Crailo in bezit.*

270 m, kruising RA en meteen schuin LA paadje met betonnen routemarkeerpaaltje nr. 34 (rood op wit)

900 m, betonnen routepaaltjes van GNR volgen tot routepaal 40

Tot routepaal 37 lopen we hier door een voormalige tuin van Crailo met gefigureerde padenstructuur waar het bos de overhand heeft genomen.

kruising bij routepaal 40, gemarkeerde route verlaten RA

90 m, (passeer trap naar top Trapjesberg rechts), kruising van paden, routepaal 43, schuin LA (2e pad links) breed pad langs bank.

360 m, routepalen GNR volgen tot routepaal 46

kruising met onverhard fietspad, routepaal 46, gemarkeerde route verlaten: RD

200 m, 4-sprong LA (dus niet dalend doorlopen richting verkeersweg)

200 m, AHE LA pad met rechts akker (NB meteen links een grafheuvel van ongeveer 4000 jaar geleden)

150 m, kruising ter hoogte van eind van akker, RA

Wandeling landgoederen tussen Bussum, Huizen en Naarden

200 m, kruising asfaltweg (Langerhuizenweg) RD (**NB parkeerterrein**)
400 m, AHE bij villa LA, flink stuk RD, negeer zijpaden
480 m, grote open plek, grasveld met rechts de *Sijjesberg* en links een picnictafel.: Meteen vóór de picnictafel LA en door een 'kuil'
35 m, Uit de 'kuil': LA
140 m, wei met houten omheining: RA en rechtsom langs deze langgerekte wei.
200 m, AHE asfaltweg (*Oud Bussummerweg*): RA
50 m, kruis verkeersweg (*Nieuwe Bussummerweg*), (**NB bushalte 'Langerhuizenweg' LA 170 m**)
LA en meteen na 10 m RA bos in (*GNR, Ericaterrein*)

[5] *Dit gebied is genoemd naar het kindervakantie- en herstellingsoord 'Erica' van de Amsterdamse Lutherse Diaconessen (later ook VKF), dat tot voorbij de eerste helft van de vorige eeuw was gevestigd op het landgoed dat hier lag. Dit goed maakte deel uit van 'Van Hoorns Hout', dat begin 18e eeuw werd geschapen door aankopen van de Huizense predikant Jacobus van Hoorn, zoon van een Amsterdamse makelaar. Een hofstede of landhuis heeft er niet gestaan, wel werden parken aangelegd. Bij zijn dood vermaakte hij het grootste deel aan zijn kerk (een kleiner deel aan ene Diewertje Blok, de dochter van zijn schoonzus). Het betrof later voor lang voornamelijk driestland en hakhout. Delen zijn verkocht voor woningbouw. Voor zo ver nog bestaand is Van Hoorns Hout nu in eigendom van de gemeente. Het wordt beheerd door GNR.*

150 m, kruising van paden, RD
120 m, kruising van paden, LA
320 m, kruising asfaltweg, RD, (*GNR, Nieuw Bussummerheide*).

(NB LA 200 m naar parkeerterrein Langerhuizenweg)

70 m, kruising van paden, RA
160 m, kruising asfaltweg (*Naarderstraat*) RD fietspad. (*GNR, Limitische Heide*)
100 m, vervolg je route over een van de paden links van het fietspad, maakt niet uit welk.
950 m, verlaat Limitische Heide via klaphek, kruis asfaltweg (*Fazantweg*) en neem meteen voetpad LA.
80 m, ter hoogte van **parkeerterrein** aan rechterkant: LA asfaltweg oversteken en pad in.
(NB voor een horecastop bij uitspanning Bos en Hei, loop 200 m rechtdoor)
160 m, pad komt uit bij 3-sprong van verharde wegen, hier LA (*Eigen Weg – Flevo-oord*).
Flevo-oord was ooit vakantieoord van de vakbeweging. Vanaf de weg links zicht op een beboste zanderij in de diepte.

80 m, RA. Pad langs de beboste (vnl. naaldhout) hoge rand van een zanderij, nu weiland.

[6] *Je bent nu op landgoed Oud-Naarden, sinds 1865 in bezit van de familie Dudok van Heel. De zanderij en waterlopen zijn nadien gegraven. Het jongste deel van de zanderij hier, is van de jaren '70 van de vorige eeuw. In de jaren '90 moest je nog een kaartje kopen om dit landgoed te betreden. Het landgoed betrof oorspronkelijk kloostergronden, door het Regulierenklooster na de Spaanse moordpartij van 1572 cadeau gedaan aan Naarden ter leniging van de noden van wezen en weduwen. In 1640 werden deze gronden geveild ter financiering van de aanleg van de Naardertrekvaart en gekocht door de Amsterdams koopman De Wilhem. Eigenaren na hem konden hun stand blijkbaar niet ophouden en na veiling eind 18e eeuw raakte het versnipperd. Het huidige landgoed betreft de oostelijke kern van Oud-Naarden zoals het door de familie Dudok van Heel weer bij elkaar is gebracht, beginnend met de erfenis van een aangetrouwde dochter van J.P. van Rossum, eigenaar van een nog veel groter goed, Nieuw Valkeveen.*

500 m, AHE RA. *Er staan hier een paar schitterende O.B. Bommel-beuken.*

70 m, kruising met halfverharde weg, LA

Aan de overkant 'landgoed' 'Amsterdam Zuid', begin vorige eeuw gesticht door een Amsterdamse speeltuinvereniging.

250 m, RA langs boerderijwoning aan rechterhand.

[NB i.v.m. bouwwerkzaamheden bleek de toegang vanaf de weg hier februari 2023 in het weekend afgesloten met hekwerk. Is dit het geval, loop dan 250 meter door over de halfverharde weg en ga daar RA door een geel metalen hek met voetgangerspoortje.](#)

[Hier na 30 m pad RA. Dit leidt u \(200 m\) naar het pad waar u net niet in kon. Daar LA.](#)

100 m, 3-sprong: schuin RA omhoog pad door sparrenbos.

100 m, AHE: LA pad omhoog naar 3-sprong.

Rechts de restanten van een oud sterrebos met geometrische padenstructuur. Links zien we een grote beuk en even verder links iets wat op een grafheuvel lijkt, maar het zou ook het fundament kunnen zijn geweest van een thee- of tuinhuis met uitzicht op zee.

90 m, 3-sprong: RA beukenlaantje.

140 m, 3-sprong bij houten hefboompe: LA. Negeer vaag paadje naar links.

40 m, 3-sprong bij nog een houten hefboompe: LA pad door dennenbos met varens. Trapje af.

140 m, AHE: LA.

160 m, LA trapje (tweede) omhoog en RA.

weitje met zitbank ter gedachtenis aan een D.v.H. met uitzicht op het Gooimeer.

[7] *Je staat hier op een klif. Door de Zuiderzee is hier veel land afgekald, zo'n 70 tot 100 meter per eeuw. In de Middeleeuwen lag Naarden vanaf hier een kleine kilometer zee-inwaarts en op 200 meter stond ooit een klooster. Het 17^e eeuwse landhuis en ook de boerderij (verplaatst) lag ook waar nu water is.*

70 m, RA trapje af en LA

160 m, LA trapje op (bank) en RD rechte laan met beuken.

[8] *Dit is de plek waar volgens de veilinggegevens van 1782 het pleintje voor het landhuis was. Het landhuis lag achter je. Rechts grenzend aan het huidige landgoed (niet zichtbaar) weer een 'sociaal landgoed' VKF- vakantiehuis voor Amsterdamse kinderen opgericht begin vorige eeuw, vernoemd naar sponsor Gustav Briegleb, directeur van een verffabriek te Hilversum. Een andere sponsor was de eigenaresse van De Duinen, die kampeerterrein cadeau deed. Dat terrein maakte eerder ook deel uit van Oud Naarden.*

260 m, Bij kruising van paden (boerderij is weer in zicht) schuin RA. Breed pad.

250 m, geel hek, kruis halfverharde weg en ga door poortje naast volgend geel hek. (bord i.z. vergaderruimte 'Tussen de Bomen').

Meteen na poortje RA, bordje 'wandelroute' volgen.

[9] *We zijn nu op landgoed 't Graeveveldt (NSW), ook van de familie Dudok van Heel. Dit goed maakte deel uit van de bezittingen van J.P. van Rossum, een Amsterdamse handelaar in Surinaamse suiker en tabak die bij zijn overlijden in 1856 zo'n 190 ha aan landgoed had vergaard, 'Nieuw Valkeveen'. Daarna viel het uiteen. Een dochter trouwde een Dudok van Heel. Veel is nog bestaand als goed: Leeuwenberg of Venusheuvel, Heerlijkheid, Drafna, Flevorama, Berghuis, Oud-Valkeveen (nu pretpark), De Duinen, Kommerrust (GNR – donatie DvH) maar op de laatste twee na zijn ze niet opengesteld.
Rechts zicht op oude zeevering, terrein van GNR.*

130 m, Voorbij 'Tussen de Bomen' komt wandelpad weer terug op onverharde weg. RA
30 m, (gastank bij huis in zicht), RA klein bebladerd pad.
70 m, 3-sprong van bebladerde paadjes, RA.

Bij rododendronstruiken links een monumentje ter herinnering aan de eerste vrijwillige landstormgroep (een soort volksmilitie – heeft bestaan tot 1940), opgericht in 1914, onder commando van een Dudok van Heel.

420 m, Rechtdoor lopend kom je via de entree van 't Graeveveldt op asfaltweg (Valkeveenselaan).
Links zicht op Leeuwenberg of Venusheuvel
RA
70 m, Negeer 2 paden linksaf. Voorbij huis links, Bord Theosofisch Centrum, LA.

Aantrekkelijke wandelgelegenheid bieden ook de zojuist genegeerde paden linksaf door terrein GNR over/langs een oude zeevering, de Oostdijk (van Naarden). Wij zijn echter op 'landgoederentocht'.

[10] *Het staat niet meer zo expliciet aangemerkt, maar dit is landgoed De Duinen (ook bekend als Sint Michael) dat we hier betreden. Het is een betrekkelijk jong landgoed, aangelegd begin vorige eeuw. Het goed wordt beheerd als ashram of spiritueel stiltecentrum.*

750 m, naar westelijke toegang aan halfverharde Meentweg (NB parkeerterrein)
Veel paden om uit te kiezen. Ga je gang. Grofweg rechtdoor lopend kom je bij de andere westelijke toegang tot het landgoed. Of volg deze instructie:
Bij kruising LA. Doorlopen langs korte kant van oude tennisbaan links. Zicht op villa rechts.
Bij 3-sprong RA, grote bocht naar rechts links om villa heen.
Kruis 2x een pad.
3e kruising LA
AHE bij toegang bij Meentweg: LA halfverharde weg, wordt na 300 m verhard.
500 m, bij Wit landhuis *Heerlijkheid*, LA halfverhard laantje. (*Vogellaantje*)
400 m, AHE RA. (*Valkeveenselaan*) pad rechts van de weg.
300 m, AHE steek asfaltweg over (*Naarderstraat*) en LA.
100 m, RA klaphek. (*Nieuwe Bussummerheide, GNR*). RD het middelste van 3 paden.
300 m, na kruising van halfverhard fietspad, op padenkruising paadje RA
(NB RD 400m naar parkeerterrein Langerhuizenweg
450 m AHE asfaltweg (*Nieuwe Bussummerweg*) LA en 50 m naar bushalte Flevolaan.